

Efter snart 250 år var skulpturerne i Fredensborg Slotshave så forvitrede, at det var svært at se, hvordan Anchises' næse, som Mette Marciniak, der er arkitekt i Slots- og Ejendomsstyrelsen her har fat i, så ud på billedhuggeren Johannes Wiedewelts oprindelige skulpturer. Det har fagfolk nu genskabt - og snart kan man igen i slotshaven se prins Æneas bære sin far, Anchises, væk fra den brændende by Troja.

Historiens vingesus i tusindvis af stenhug

Stenhuggere arbejder i disse måneder på fire bortførelsesgrupper til Fredensborg Slotshave. Sidst de blev hugget ud, var i 1700-tallet.

Af Steffen Slot
Foto: Thomas Arnbo

Det er svært - men hvis man absolut skal tale om, at noget gik galt, så skete det i et stenbrud på Gotland i 1700-tallet. Og det var ikke den unge billedkunstner Johannes Wiedewelts skyld.

Han skabte nemlig 50 skulpturer til Fredensborg Slotshave, som gjorde den daværende barokhave til enestående i europæisk sammenhæng. Haven er nu ved at blive genskabt med en donation på 44,6 millioner kroner fra A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formål. Og dermed får Danmark igen en barokhave, der kan måle sig i international sammenhæng.

- Wiedewelts skulpturer er hugget i Gotland-sandsten, fra kongens eget stenbrud, fordi det var billigt, men stenene fra Gotland er ikke særlig vejrbestandige i det danske klima. De kan

Tillykke med fødselsdagen, kong Frederik den 5! I 1762 forærede billedhuggeren Johannes Wiedewelt skitserne til skulpturerne i Brede Alle i Fredensborg Slotshave.

holde mellem 50 og 250 år, og selvom de blev imprægneret og malet hvide i 1700-tallet, hvor de skulle ligne marmor, skal de udskiftes. Det blev skrevet ind i en plan for haven allerede i 1970, fortæller Mette Marciniak, der er arkitekt i Slots- og Ejendomsstyrelsen og selv uddannet billedhugger.

Hun kan også fortælle om endnu en uheldig beslutning, som blev taget i slutningen af 1800-tallet, hvor romantiske strømninger gled ind over Danmark. Alt

skulle være så ærligt og naturligt som muligt.

- Skulpturerne blev vasket med sulfo og sæbe, og det ødelagde dem helt, og siden har man løbende givet dem kunstig åndedræt med cementmørtel, forklarer Mette Marciniak.

Det perfekte

Når det er sagt, er det svært at finde på flere negative ting - måske bortset fra, at træer skal vokse sig store, og derfor rammer Fredensborg

Slotshave først plet som barokhave om knap 20 år, hvor proportionerne mellem skulpturer og træer er som på skitserne fra havearkitekt Nicolas-Henri Jardin og Johannes Wiedewelts tid.

Men det »grove« arbejde sker i disse måneder, særlig hos Raadvad Stenhuggeri, hvor tysk, vejrbestandigt sandsten hugges ud efter gipsafstøbninger af de originale statuer. Her jages det perfekte, det ufejlbarlige i de smukke omgivelser ved Raadvad nær Lyngby.

Med fine hammerslag og en tilladt afvigelse på en millimeter er koncentrationen høj, og det samme er glæden over at arbejde på så stort et projekt.

- Inden stenhuggerne begynder, bliver der lavet en gipsmodel af den oprindelige skulptur, og hvis ansigtet på en skulptur er faldet af, bliver det bygget op igen. Her er det afgørende, at det laves af klassisk uddannede billedhuggere fra akademiet, der kender til Wiedewelts formsprog. Heldigvis har vi mange bevarede skulpturer, blandt andet gravmonumenter i Roskilde Domkirke, der står indendøre. Derfor kan man tage ud for at se, hvordan Wiedewelt eksempelvis formede en næse, siger Mette Marciniak og fortæller, at det er utrolig sjældent, at

der sker fejl hos stenhuggerne - selvom det rent logisk er sådan, at det, der hugges af på en sten, ikke lige er til at sætte på igen.

- Risikoen er størst, når man skærer stenen til med de store skæremaskiner. I en fold på et stykke klæde, vil man også kunne lave en mindre forskydning, men med de anatomiske former kan vi ikke klare en fejl. Vi arbejder med en fejlmargen

på en millimeter, og det sker stort set ikke, at det skal laves om. Særligt ikke her, hvor de er så dygtige, fortæller Mette Marciniak.

Fødselsdagsgave

Med havens genskabelse trækkes trådene tilbage til Frederik den 5. fødselsdag den 31. marts 1762 for 249 år siden, hvor Johannes Wiedewelt kom tilbage fra en

Den tyske sandsten er mere holdbar end kongens sandsten fra stenbruddene på Gotland, og derfor vil de nyhuggede skulpturerne kunne holde længere end blot 250 år...

FAKTA

■ Fredensborg Slotshave gennemgår i disse år en enestående restaurering, der skal føre haven tilbage til den barokhave, som den franske arkitekt Nicolas-Henri Jardin og billedhuggeren Johannes Wiedewelt skabte i 1700-tallet.

Med arbejdet forsvinder mange af de romantiske træskulpturer, som blev tilført haven i 1800-tallet.

■ Centralt i haven er Brede Alle med fire bortførelsesgrupper og fire trofægrupper samt Danmarks og Norges monumenterne.

Alle skulpturer omkring alleen restaureres eller nyhugges. Lindetræerne nyplantes.

Den nyskabte Brede Alle skal ef-

ter Slots- og Ejendomsstyrelsens plan færdiggøres med de nyhuggede skulpturer i 2014.

■ Bortførelsesgrupperne er inspireret af græsk mytologi og har som fællestræk, at nogen flytter nogen med eller mod deres vilje.

Prins Paris bortfører den smukke Helene og prins Æneas redder sin far, Anchises, væk fra den brændende by Troja.

I de to andre bortførelsesgrupper ser man Andromeda lænket til en klippe tæt på sin befrier Perseus samt »vestenvinden« Zephyr, der bærer blomsterguden Flora på sin venstre arm.

De oprindelige skulpturer er nu bevaret på et depot, og skulpturerne er først genskabt i gips. Ved hjælp af et punkteringsapparat kan stenhugger Karina Christiansen Lybecker genskabe gipsmodellen med én millimeters afvigelse.

udlandsrejse med skitser til udsmykningen.

Det var billedhuggerens kongelige gave for det økonomiske tilskud, som kongen havde givet til rejsen.

Skitserne er bevaret og bruges i kopi på stenhuggerværkstedet, hvis stenhuggerne har brug for hjælp til at tolke nuancerne i skulpturerne. De er inspireret af den græske mytologi - særlig smukt i de fire bortførel-

sesgrupper, der nyhugges.

- Det er enestående at have et haveanlæg med så stort et skulpturprogram, som kun én billedhugger har skabt. Fagligheden i Johannes Wiedewelts arbejder er enorm stor, og han var anerkendt i sin samtid i udlandet. Brede Alle er hovedaksen i haveanlægget, så det er de helt centrale skulpturer, der arbejdes på nu, forklarer Mette Marciniak.